

6102 SAYILI YENİ TÜRK TİCARET KANUNU'NA GÖRE KİSMİ BÖLÜNME İŞLEMİ: KURUMLAR VERGİSİ KANUNU İLE KARŞILAŞTIRILMASI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Doç. Dr. Hikmet ULUSAN
Bozok Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü
hikmet.ulusan@bozok.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇSOY
Bozok Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü
murat.kocsoy@bozok.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK)'na göre sermaye şirketlerinde kısmi bölünme işleminin 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)'na göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırılması ve muhasebeleştirilmesinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi, KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırıldığında benzer yönleri olduğu gibi farklı yönlerinin de bulunduğu görülmektedir. Kısmi bölünmeye konu olan varlık ve borçlar cari ya da kayıtlı değerlerine göre muhasebeleştirilebilir. Ancak, devrolunan varlık ve borçların kayıtlı değerlerine göre muhasebeleştirilmesi, KVK'nın 19. maddesinde tanımlanan vergisiz bölünmenin koşulu ile bölünme işleminin amacı ve niteliğine daha uygundur. Kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi, devralan şirket hisselerinin mevcut ortaklara verilmesi ve yavru şirket kurma şeklindeki bölünmelerde kısmi bölünen şirket açısından farklılık göstermektedir. Ayrıca, devralan şirketin mevcut veya yeni kurulan şirketler olup olmamasına göre de devralan şirketler açısından farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Kısmi Bölünme Muhasebeleştirilmesi.

PARTIAL DEMERGER ACTIVITY UNDER THE NEW TURKISH COMMERCIAL CODE NO.6102: ITS COMPARISON WITH TURKISH CORPORATE INCOME TAX LAW AND RECOGNITION

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine partial demerger of corporations, its comparison with the Turkish Corporate Income Tax Law No.5520 (TCITL), and recognition under the New Turkish Commercial Code No.6102 (TCC). When the partial demerger activity under New TCC is compared with the one under TCITL, it is seen that both similar and different points exist. The assets and liabilities subject to partial demerger can be recognized according to their current or book values. However, recognition of the transferred assets and liabilities at their book values is more feasible in terms of both the partial demerger condition defined in Article 19 of TCITL and the nature and purpose of demerger activity. On partial demergers like the allocation of transferee's shares to transferor's partners and establishing subsidiary company, the recognition of partial demerger activity varies for transferor. Further, recognition of partial demerger activity varies depending on whether the transferee is an existing or newly established company.

Keywords: New Turkish Commercial Code, Turkish Corporate Income Tax Law, Partial Demerger Recognition.

1. Giriş

İşletmeler, ekonomik ve hukuki nedenler başta olmak üzere diğer pek çok faktörün de etkisiyle yeniden yapılanma olarak ifade edilen ekonomik ve hukuki yapılanma değişikliklerine gitmektedirler. Dünya üzerinde ilk kez 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmeye başlanan yapılanmalar önce Avrupa'ya ardından da Türkiye'ye sıçramıştır. Küreselleşmenin giderek daha çok ülkeyi etkisi altına almasıyla birlikte önceleri genellikle ulusal düzeyde görülen yapılanmalar giderek sınır ötesi hal almaya başlamıştır (Şimşek, 2006:1). Genel olarak şirketlerin faaliyet alanlarında ve yapılarında gerçekleştirilen değişiklikler yeniden yapılanma olarak adlandırılmaktadır. Sermaye şirketleri açısından yeniden yapılandırma modelleri tasfiye, birleşme, nevi değişikliği, hisse değişimi ve bölünme olarak sınıflandırılabilir (Nazal, 2008:2).

Ticaret şirketlerinin birleşmesi kadar bölünmesinin de ekonomik bir ihtiyaç olduğu açıktır (Pulaşlı, 2011:197). Ticari hayattaki gelişmeler sonucu günümüzde şirketlerde bölünme ihtiyacı kaçınılmaz olmuştur. Şirket bölünmeleri, günümüz ekonomik sistemi içinde piyasaların sıkça ihtiyaç duyduğu ve başvurduğu bir husustur (Kayar, 2011). Uluslararası ölçekte faaliyet gösteren birçok şirket, küreselleşme sürecinin hızlandığı günümüzde birleşme ve bölünme işlemlerini bir strateji olarak kullanmaya başlamıştır (Dede, 2006:9). Bölünme işlemleri, şirketlerin daraltılmak veya küçültülmek suretiyle daha kârlı ve daha verimli bir şekilde yeniden ekonomiye kazandırılmasını amaçlayan kurumsal stratejik yöntemlerdir (Sezgi, 2001:86).

Şirketlerin bölünme yoluyla yeniden yapılanmaya ihtiyaç duymalarının nedenleri mali, ekonomik, teknik ve diğer nedenler olabilir (Doğrusöz, 2001:38). Şirketlerde bölünmeye verimliliğin artırılması, mali yapının güçlendirilerek rekabet gücünün artırılması, uzmanlaşma ve yönetimin kolaylaştırılması, ortaklar arasında çıkan anlaşmazlıkların olumsuz etkilerinin giderilmesi, kaynak kullanımında etkinliğin sağlanması, uluslararası pazarlarda rekabet gücü kazanmak ve çağdaş ekonomik koşullara ayak uydurabilmek gibi amaçlarla başvurulabilir (Dede, 2006:63-65). Ayrıca, şirketlerde bölünmeye, halka açılmak isteyen şirketlerin bir kısım varlıklarını şirket dışına çıkararak yalnızca paylaşılması düşünülen varlıklarla halka açılmasını sağlamak amacıyla da başvurulabilmektedir (Karakaş, 2011).

Bölünme temelini 1920'lerde keşfedilip 1950'lerden beri yaygınlaşan Amerikan spin off yani şirketin malvarlığının bir bölümünün yeni kurulacak şirkete devredildiği uygulamadan almaktadır (Bostancı, 2007:6-46). Dolayısıyla, bölünmenin hukuki düzenlemelere yansması çok yenidir (Dede, 2006:55). Türkiye'nin Avrupa Birliği mevzuatına uyum çalışmaları çerçevesinde başta temel kanunlarını değiştirmesi gerekliliği doğrultusunda değişikliğe uğrayan kanunlardan birisi de 1957 yılından beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'dur. Uzun süren çalışmalar sonucunda 6102 sayılı Yeni TTK, 13 Ocak 2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabul edilerek 14 Şubat 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yeni TTK'nın bazı bölümleri 1 Temmuz 2012 ve bazı bölümleri özellikle muhasebe uygulamalarıyla ilgili olanları 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Yeni TTK ile getirilen önemli düzenlemelerden biri şirket bölünmeleriyle ilgilidir. Bölünme Türkiye'de maddî hukuk yönünden ilk defa bu Kanunla düzenlenmiştir. Yeni TTK şirketlerin bölünmelerinde piyasaların beklentisine cevap verebilecek düzenlemeler içermektedir (Kayar, 2011). Yeni TTK'da bölünme

işleminin ayrıntılı olarak hükme bağlanması şirketlerde bölünme işlemine işlerlik kazandıracaktır (Doğan).

Yukarıda da belirtildiği üzere şirketlerde bölünmeye çeşitli neden ve amaçlarla başvurulabilmektedir. Bölünme işlemi şirketlerin ortaklarını, alacaklılarını, çalışanlarını ve vergisel açıdan devleti ilgilendiren çok yönlü bir işlemdir (Çitçi, 2008:XI). 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren şirket bölünmeleri, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)'nda yer alan düzenlemelerin yanı sıra 6102 sayılı Yeni TTK'da yer alan hükümlere de tabidir. Ayrıca, şirketlerde bölünme işleminin hukuki boyutunun incelenmesiyle ilgili Türk literatüründe yeterince çalışma varken sadece sınırlı sayıda çalışma KVK'ya göre kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesini incelemiş ve Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesini inceleyen çalışma ise bulunmamaktadır. Bunlara ilaveten, bildiğimiz kadarıyla Yeni TTK'ya göre bölünme işlemi ile vergi mevzuatının karşılaştırılması sadece Ahmet Arslan (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada da, sadece kısmi bölünme değil bir bütün olarak bölünme işlemleri karşılaştırılmıştır. Bu nedenlerden dolayı, bu çalışmada, 6102 sayılı Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırılması ve muhasebeleştirilmesinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, sadece sermaye şirketleri açısından kısmi bölünme işlemi incelenmiş olup tam bölünme ve kooperatifler kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca, kısmi bölünme işlemi ticaret hukuku başta olmak üzere vergi hukuku, rekabet hukuku, iş hukuku gibi hukuk dallarında incelenme olanağına sahip (Kağıtçıoğlu, 2007:3) olmakla birlikte bu çalışmanın esasını sadece Yeni TTK ve KVK boyutu teşkil etmektedir.

Çalışma şu şekilde organize edilmiştir. İlk olarak, bölünme kavramından bahsedilmiştir. İkinci olarak, 6102 sayılı Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi irdelenmiştir. Üçüncü olarak, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırılması yapılmıştır. Dördüncü olarak, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi incelenmiştir. Son olarak da, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi ile ilgili özellikli durumlar araştırılmıştır. Çalışma sonuç kısmı ile tamamlanmıştır.

2. Bölünme Kavramı

Bölünme, genel kullanımı ile bir bütünün en az iki parça olacak şekilde parçalara ayrılması olarak ifade edilir (Yıldız & Ünsal, 2005:210). Kelime anlamı olarak bölünme, birleşme kavramındaki büyümenin aksine odaklanmayı hedeflemektedir. Ekonomi ve hukuk alanlarında kullanılan bir terim olması, bölünmenin literatürde farklı tanımlarının yapılmasına yol açmıştır (Kökbudak, 2007:8). Ekonomik anlamda bölünme hukuki anlamdaki bölünmeye göre daha kapsamlıdır (Şimşek, 2006:75).

Kavak (2005:63), ekonomik nitelikli bir tanım yapmış ve bölünmeyi "Kaynak ve imkanların daha verimli kullanılması amacıyla yönelik olarak kurumların bünyesindeki birden fazla faaliyet konularını ayırarak her birini kendi alanında ve bu alanın özelliklerini içeren donanımları ile birlikte ayrı işletmeler haline dönüştürmeleri..." olarak tanımlamıştır.

Hukuk literatüründe bölünmenin çok farklı tanımları bulunmakla birlikte genel olarak bölünme, bir şirketin bilançosunda yer alan varlık ve borçların kısmen veya tamamen mevcut ya da yeni kurulacak şirket veya şirketlere devredilmesi olarak

tanımlanabilir (Akgün, 2001:3). Ticaret hukuku açısından bölünme, bir şirketin malvarlığının tamamını veya bir kısmını bir bütün halinde yani aktif ve pasifiyle mevcut veya yeni kurulacak şirketlere devredip, karşılığında devralan şirketleri ya kendisinin ya da ortaklarının iktisap etmesini ifade eder (Tekinalp, 2004:547). Vergi hukuku açısından ise bölünme, bir kurumun aktif ve pasifiyle bir kuruma devri veya satışı yerine birden fazla kuruma ve kuruluşu mevcut varlık ve borçlarının kayıtlı değerleri üzerinden devri suretiyle münfesihi konuma getirilmesini ifade etmektedir (Seviğ, 2005).

6102 sayılı Yeni TTK'da bölünmenin tanımı yapılmamış olup bölünmenin türleri olan tam ve kısmi bölünme açıklanmıştır. Yeni TTK madde 159'da tam bölünme "Şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir" olarak açıklanmıştır. Kısmi bölünme ise, aynı maddede "Bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur" olarak açıklanmıştır. Kısmi bölünmenin en belirgin özelliği bölünen şirketin ortadan kalkmaması, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetini devam ettirmesi ve yalnızca malvarlığının bir kısmının başka şirket veya şirketlere devredilmesi ya da aynı sermaye olarak konulmasıdır. Tam bölünmenin en belirgin özelliği ise, bölünen yani devrolunan şirketin dağılarak faaliyetine son vermesidir.

Yukarıdaki tam ve kısmi bölünmeyle ilgili açıklamalarda geçen malvarlığı terimi, 6102 sayılı Yeni TTK madde 11'e göre ticari işletmeye sürekli olarak özgülenmiş bulunan unsurlardan meydana gelen bütünü ifade etmektedir. Bu bütüne dahil olan unsurların ortak noktası ticari işletmeye sürekli olarak özgülenmiş olmalarıdır. Bütünü tanımlayan bu malvarlığı unsurları bütünün doğal parçalarıdır. Bu nitelikte olmayan unsurlar, bütüne ve dolayısıyla işletmenin malvarlığına dahil değildir. Buna göre, ticari işletmenin malvarlığı esas itibarıyla duran malvarlığı, işletme değeri, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ile diğer fikri mülkiyet hakları ve sürekli olarak işletmeye özgülenen diğer malvarlığı unsurlarını içermektedir (Karahana, 2011:22).

3. 6102 Sayılı Yeni TTK'ya Göre Kısmi Bölünme İşlemi

6762 sayılı TTK bölünmeyle ilgili hükümler içermemektedir. Bölünme Türkiye'de maddi hukuk yönünden ilk defa 6102 sayılı Yeni TTK ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bölünmenin Türk mevzuatına girişi ilk olarak vergi hukukunda yapılan düzenlemelerle olmuştur. Vergi hukuku yönünden bölünmeyle ilgili kurallar, Türk mevzuatına 5422 sayılı KVK'da 4684 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle 20 Ocak 2001 tarihinde girmiş ve uygulama başlamıştır. Daha sonra, 1 Temmuz 2007 tarihinden itibaren yürürlükte olan 5520 sayılı KVK'nın 19 ve 20. maddeleriyle uygulama daha da genişletilmiştir. Ancak, bu düzenlemeler bölünmenin maddi hukuk cephesini içermemektedir. 5422 sayılı KVK değişikliğini izleyerek Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ortaklaşa yayınladıkları "Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ" ile KVK'daki hükümlere dayanarak sadece kısmi bölünmenin maddi hukuk cephesini düzenlemiştir. Tebliğ sınırları içinde kalan ve tebliğ hukukunun şartlarına özgülenen bu düzenlemeyle, uygulamada bölünmenin işlerliğini sağlamak amacı güdülmüştür

(6102 Sayılı Yeni TTK Madde Gerekçeleri, madde 258). Türk hukukunda bölünmeye ilişkin başka bir düzenleme de, halka açık anonim şirketler açısından Sermaye Piyasası Kurulu'nun 21 Kasım 2003 tarih ve 60/1393 sayılı "Halka Açık Anonim Ortakların Bölünmelerinde Uyulacak Esaslar" başlıklı kararıdır.

Yeni TTK'dan önce yapılan düzenlemeler yetersiz kalmış ve ihtiyaca cevap veremediğinden uygulamada istenilen şekilde gelişme sağlanamamış (Doğan) ve sadece sınırlı sayıda şirketin bölündüğü gözlemlenmiştir (Şeker, 2007a). Yeni TTK'da bölünmeyle ilgili genel hükümler, bölünmenin uygulanmasına ilişkin hükümler, bölünme belgelerini denetleme ve inceleme hakkı, bölünme kararı, korunmaya ilişkin hükümler, iş ilişkilerinin geçmesi ile ticaret siciline tescil ve geçerlilik konusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Yeni TTK'da şirketlerin tam ve kısmi biçimde bölünebileceği belirtilmiştir. Kısmi bölünme, diğer ülkelerde daha sık rastlanılan bir bölünme türüdür (Pulaşlı, 2012:151). Yeni TTK'ya göre kısmi bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir veya birkaçı bölünmeye tâbi tutulur. Bölünen malvarlığı şirketten ayrılır ve mevcut veya yeni kurulacak başka şirket veya şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları devralan şirket veya şirketlerin payları ve haklarını iktisap edebilecekleri gibi bölünen şirket devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirket veya şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturabilir. Kısmi bölünüp devrolunan şirket ortadan kalkmaz; elinde kalan malvarlığıyla faaliyetine devam eder. Dolayısıyla, kısmi bölünme işlemi, bir üretim veya hizmet işletmesinin parça parça elden çıkarılarak şirketin üretim veya hizmet ifası faaliyetinden alıkonulması sonucunu doğurmaz (Ersoy, 2003:87). Kısmi bölünme işleminde bir şirketin parçalara bölünerek mevcut şirket veya şirketlere devredilmesi halinde parçalanan şirket açısından "bölünme", devralan şirket açısından ise "birleşme" işlemi söz konusu olmaktadır (Pulaşlı, 2012:151). Bölünme işlemi ticaret siciline tescille geçerlilik kazanmakta; tescil ile tescil anında envantere yer alan ve devrolunan aktif ve pasifler devralan şirket veya şirketlere geçmektedir. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin usulleri ve koşulları aşağıda açıklanmıştır gibidir.

3.1. Kısmi Bölünme İşleminin Usulleri

Yeni TTK madde 159'a göre kısmi bölünme iki şekilde yapılabilmektedir. Bunlar;

- 1) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi ve
- 2) Yavru şirket kurma (İştirak ilişkisi).

Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi şeklindeki bölünmede, şirketin kendisi değil bölünen şirketin ortakları devralan şirket veya şirketlerde ortak olurlar. Bu kısmi bölünme şeklinde, şirketin malvarlığında azalma olacak olup bu azalma şirket sermayesinin azaltılması suretiyle dengelenir. Yavru şirket kurma şeklindeki bölünmede ise, bölünen şirket devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirket veya şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturmaktadır. Bu kısmi bölünme şeklinde, şirketin malvarlığında bir azalma olmaz ve dolayısıyla sermaye azaltımı veya şirket fonlarının işletmeden çekilmesi gibi bir durum da söz konusu değildir (Şeker, 2007a).

Yeni TTK madde 166'ya göre hem hisselerin mevcut ortaklara verilmesi hem de yavru şirket kurma şeklindeki bölünme kendi içinde de 3 şekilde uygulanabilir. Bunlar;

- 1) Mevcut şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme,
- 2) Yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme ve
- 3) Mevcut ve yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle (karma) bölünmedir.

Yeni TTK madde 161'e göre hem hisselerin mevcut ortaklara verilmesi hem de yavru şirket kurma şeklindeki bölünme ile ilgili yukarıda bahsedilen 3 bölünme şekliinden her biri de kendi içinde iki şekilde uygulanabilmektedir. Bunlar;

- 1) Oranların korunduğu bölünme ve
- 2) Oranların korunmadığı bölünmedir.

Bölünen şirketin ortaklarına, birinci durumda bölünmeye katılan tüm şirketlerde mevcut payları oranında; ikinci durumda ise bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilir.

Yukarıda bahsedilen kısmi bölünme şekillerine göre 12 farklı kısmi bölünme uygulaması ortaya çıkabilecektir. Bunlar;

- 1) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + mevcut şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme,
- 2) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + mevcut şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme,
- 3) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme,
- 4) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme,
- 5) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + mevcut ve yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme,
- 6) Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi + mevcut ve yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme,
- 7) Yavru şirket kurma + mevcut şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme,
- 8) Yavru şirket kurma + mevcut şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme,
- 9) Yavru şirket kurma + yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme,
- 10) Yavru şirket kurma + yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme,

11) Yavru şirket kurma + mevcut ve yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunduğu bölünme ve

12) Yavru şirket kurma + mevcut ve yeni kurulan şirket veya şirketlere devir suretiyle bölünme + oranların korunmadığı bölünme.

3.2. Kısmi Bölünme İşleminin Koşulları

Yeni TTK'ya göre kısmi bölünmeden söz edebilmek için bölünme işleminin aşağıdaki koşulları taşıması gerekir.

1) Biri bölünen ve diğeri devralan olmak üzere en az iki şirket bulunmalıdır.

2) Bölünen ve devralan şirketler sermaye şirketi veya kooperatif olmalıdır. Yeni TTK madde 160'a göre bir sermaye şirketi diğeri bir sermaye şirketine veya kooperatife bölünebileceği gibi bir kooperatif de sermaye şirketine veya kooperatife bölünebilir. Ancak, sermaye şirketleri ve kooperatifler şahıs şirketlerine bölünemeyeceği gibi şahıs şirketleri de sermaye şirketlerine veya kooperatife bölünemezler.

3) Bölünen şirketin ortaklarına veya bölünen şirkete devralan şirketin sermayesini temsil eden şirket payları tahsis edilmelidir. Yeni TTK'da şirket paylarının ve haklarının korunması ilke olarak kabul edilmiş olup madde 161'de, tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve haklarının 140. madde uyarınca korunacağı ifade edilmiştir. Şirket paylarının ve haklarının korunması ise, ortakların bölünen şirketteki payları karşılığında devralan şirketten alacakları payların tutarıyla ilgilidir. Yeni TTK madde 140'a göre bölünen şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu istem hakkı bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğeri hususlar dikkate alınarak hesaplanır.

4) Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklılarının hakları korunmalıdır. Yeni TTK madde 175 uyarınca bölünmeye katılan şirketler, bölünmeyle alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin ispatı durumları hariç istemde bulunan alacaklıların alacaklarının teminat altına almak zorundadırlar. Ancak, diğeri alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir.

5) Bölünen şirket ve devralan şirket veya şirketler kısmi bölünme sonrasında faaliyetini sürdürmelidir.

4. 6102 Sayılı Yeni TTK'ya Göre Kısmi Bölünme İşleminin KVK'ya Göre Kısmi Bölünme İşlemi İle Karşılaştırılması

Bölünme işlemi, KVK'da vergilendirme bakış açısıyla düzenlenirken Yeni TTK'da bölünen ve devralan şirketlerin ortakları ve alacaklılarının haklarının korunması bakış açısıyla düzenlenmektedir. Bu nedenle, Yeni TTK'da bölünme işlemi, KVK'ya göre daha ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup her iki kanuna göre yapılacak kısmi bölünme işlemleri arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da bulunmaktadır. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin daha iyi anlaşılması için söz konusu benzerlik ve farklılıkların bilinmesi gerekir. Ayrıca, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi, 5520 sayılı KVK madde 19'daki koşulları karşıladığında özel tüketim vergisi

hariç her türlü vergi ve harçtan istisnadır. Bu sebeple de, her iki kanunda düzenlenen kısmi bölünme hükümleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların bilinmesi gerekmektedir.

Ahmet Arslan (2011), Yeni TTK ve vergi mevzuatına göre sadece kısmi bölünmeyi değil bir bütün olarak bölünme işlemlerini uygulama alanı ve geçerli bölünmeler, bölünmenin tanımı ve bölünme şekilleri, değerlendirme ölçüleri, üretim ve hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulması, bölünmede şirket paylarının ve haklarının korunması, muhasebeleştirme, malvarlığında meydana gelen değişiklikler, bölünmeden doğan sorumluluk ve bölünmeyle ilgili yükümlülükler biçiminde sınıflandırarak karşılaştırmıştır. Üretim ve hizmet işletmelerinin aynı sermaye olarak konulmasının karşılaştırılmasını da kendi içinde zararların mahsubu, üretim ve hizmet işletmesiyle ilgili aktif ve pasiflerin devri ve üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının kısmi bölünmeye konu edilmesi biçiminde sınıflandırarak yapmıştır. Bu çalışmada da, Yeni TTK'nın 159-179. ve KVK'nın da 19-20. maddelerinde düzenlenen kısmi bölünme işlemleri bölünen ve devralan şirketler, bölünme usulleri, devredilecek malvarlığı ve borçlar ile devralan şirket paylarının değişimi olmak üzere 4 farklı açıdan aşağıdaki gibi karşılaştırılmıştır.

a) Bölünen ve devralan şirketler: Yeni TTK ve KVK'da düzenlenen kısmi bölünme işlemleri bölünen ve devralan şirketler açısından karşılaştırıldığında benzer ve farklı yönleri aşağıda özetlendiği gibidir.

1) *Bölünen ve devralan şirketlerin sayısı:* Her iki kanuna göre kısmi bölünme işleminde biri bölünen ve diğeri devralan olmak üzere en az iki şirket bulunmaktadır.

2) *Bölünen ve devralan şirketlerin faaliyetinin devamlılığı:* Her iki kanunda da kısmi bölünme işleminde kısmi bölünüp devrolunan şirket ortadan kalkmaz; kalan malvarlığıyla faaliyetine devam eder. Aynı şekilde, her iki kanunda da devralan şirket veya şirketler de kısmi bölünme sonrasında faaliyetini sürdürmektedirler.

3) *Bölünen ve devralan şirketlerin türü:* Yeni TTK'ya göre tam ve dar mükellef sermaye şirketleri ve kooperatifler bölünen veya devralan şirket olabilirler. KVK'ya göre ise tam mükellef sermaye şirketleri bölünen veya devralan şirket olabilirken dar mükellef sermaye şirketleri sadece bölünen şirket olabilirler. Kooperatifler ise bölünen veya devralan şirket olamamaktadır.

b) Bölünme usulleri: TTK ve KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi, hisselerin mevcut ortaklara verilmesi ve yavru şirket kurma olmak üzere iki şekilde uygulanabilmektedir. Ayrıca, söz konusu her iki bölünme şekli de kendi içinde hem Yeni TTK hem de KVK'ya göre mevcut şirketlere, yeni kurulan şirketlere ve mevcut ve yeni kurulan şirketlere devir suretiyle bölünme olmak üzere üç şekilde uygulanabilir.

c) Devredilecek malvarlığı ve borçlar: Yeni TTK ve KVK'da düzenlenen kısmi bölünme işlemleri devredilecek malvarlığı ve borçlar açısından karşılaştırıldığında benzer ve farklı yönleri aşağıda özetlendiği gibidir.

1) *Devredilecek malvarlığı:* Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde devredilecek malvarlığı konusunda herhangi bir sınırlama olmayıp her türlü malvarlığı kısmi bölünme yoluyla diğer şirketlere devrolunabilmektedir. Oysa, KVK'ya göre kısmi bölünme işleminde sadece bölünen şirketin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da bölünen şirketin sahip olduğu

üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçı devralan şirketlere devrolunabilmektedir. Ancak, Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (KVGT) Seri No: 1'e göre üretim ve hizmet işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir. Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.

2) *Devredilecek borçlar:* Yeni TTK madde 159'da kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümünün diğer şirketlere devrolunacağından bahsedilmekle birlikte, Yeni TTK'da malvarlığıyla ilgili borçların devredilip devredilmeyeceği konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, Yeni TTK madde 179'da bölünmenin ticaret siciline tescili ile envantere yer alan bütün aktif ve pasiflerin devralan şirketlere geçeceği belirtilmiştir. Ayrıca, bir malvarlığı veya ticari işletmenin devrini düzenleyen Borçlar Kanunu'nun 202. maddesine göre işletmeye ait aktif ve pasifler bir bütün halinde devredilmelidir; aktifler işletme borçlarının doğal teminatını oluşturdukları için devrin pasifleri de kapsamı zorunludur (Karahan, 2011: 29). Kanaatimize göre, TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde devrolunan malvarlığıyla doğrudan ilgili borçların devri zorunlu olacak; doğrudan ilgili olmayan borçların devredilip devredilmeyeceği ise bölünme işlemine taraf şirketlerce belirlenecektir. KVK madde 19'a göre ise, üretim veya hizmet işletmelerinin devrinde, işletme bütünlüğü korunacak şekilde faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tümünün devredilmesi zorunludur. Taşınmaz ve iştirak hisselerinin devrinde, devralan şirketin hisselerinin devreden şirketin ortaklarına verilmesi halinde devrolunan taşınmaz ve iştirak hisselerine ilişkin borçların da devri zorunludur; devralan şirketin hisselerinin devreden şirkette kalması halinde ise zorunlu değildir.

3) *Devredilecek üretim ve hizmet işletmeleriyle ilgili nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devri:* Yeni TTK'da kısmi bölünme işleminde devredilecek üretim ve hizmet işletmeleriyle ilgili nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devredilip devredilmeyeceği konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, Borçlar Kanunu'nun 202. maddesine göre ticari işletmenin faaliyetini göstermesini sağlayacak yeterlilikte olması koşuluyla taraflar anlaşarak bütünü tanımlayan malvarlığı unsurlarından bazılarını devrin dışında tutabilirler (Karahan, 2011:29). Borçlar Kanunu'nun 202. ve TTK'nın 179. maddesinde yer alan hükümlere göre kanaatimizce, TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde devrolunan üretim ve hizmet işletmelerinin faaliyetini göstermesi için gerekli ve doğrudan ilgili olan söz konusu varlıkların devri zorunlu olacak; gerekli ve doğrudan ilgili olmayanların devredilip devredilmeyeceği ise bölünme işlemine taraf şirketlerce belirlenecektir. KVGT Seri No: 1'e göre ise, şirket bilançosunda yer alan devredilen üretim ve hizmet işletmeleriyle doğrudan ilgili olan nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devri zorunludur. Ancak, devredilen işletmeyle doğrudan bağının kurulamaması halinde ise bu varlıkların devri ihtiyaridir.

4) *Malvarlığının hangi değerle devredileceği:* Yeni TTK'da açık bir şekilde belirtilmemekle birlikte kısmi bölünme işleminde malvarlığının hangi değerle devredileceği konusunda bir sınırlama yoktur. Dolayısıyla, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin malvarlığı, kayıtlı değerleri üzerinden devredilebileceği gibi cari değerleri üzerinden de devredilebilir. Oysa, KVK'ya göre

kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçı kayıtlı değerleri üzerinden devredilmek zorundadır.

d) Devralan şirket paylarının değişimi: Yeni TTK ve KVK'da düzenlenen kısmi bölünme işlemleri devralan şirket paylarının değişimi açısından karşılaştırıldığında benzer ve farklı yönleri aşağıda özetlendiği gibidir.

1) *Devralan şirket paylarının bölünen şirketin ortaklarına tahsis biçimi:* Her iki kanuna göre de kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin ortaklarına veya bölünen şirkete, mevcut şirket paylarını karşılayacak değerle devralan şirketin sermayesini temsil eden şirket paylarının tahsis edilmesi gerekir. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde devredilen malvarlığına karşılık edinilen devralan şirket hisseleri bölünen şirket ortaklarına verildiği zaman, ortaklara bölünmeye katılan tüm şirketlerde mevcut payları oranında veya bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilmektedir. Oysa, KVG T Seri No: 1'e göre kısmi bölünme işleminde devir veya bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen payların, bölünen şirketin ortaklarına bölünen şirketteki paylarına isabet eden servet değeriyle orantılı olarak dağıtılması gerekir.

2) *Pay değişim oranının hesaplanma biçimi:* Her iki kanuna göre de kısmi bölünme işleminde bölünen ve devralan şirketlerin ortakları arasında pay değişim oranının hesaplanmasında özkaynak yöntemi kullanılabilirdiği gibi cari değer yöntemi veya başka bir yöntem de kullanılabilir. Başka bir ifadeyle, kısmi bölünme işleminde bölünen ve devralan şirketler, karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerlerini belirlemek suretiyle bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit edebilirler. Çünkü, Yeni TTK'da payların değişim oranının nasıl belirleneceği konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. KVG T Seri No: 1'de de, bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere devredilmesinin bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesini gerektirmediği; payların değişim oranının bölünen ve devralan şirketlerin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenebilmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir.

3) *Denkleştirme ödemesi:* Yeni TTK madde 140'a göre kısmi bölünme işleminde, şirket paylarının değişim oranları belirlenirken bölünen şirketin ortaklarına tahsis olunan şirket paylarının gerçek değerlerinin %10'unu aşmaması şartıyla bir denkleştirme ödemesi yapılabilmektedir. Benzer bir hüküm, KVK'ya göre tam bölünme işleminde de var olmakla birlikte kısmi bölünme işleminde denkleştirme ödemesi söz konusu değildir.

Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin KVK'ya göre kısmi bölünme işleminde benzer ve farklı olduğu yönler Tablo 1'de özet olarak sunulmuştur.

Tablo 1: 6102 Sayılı Yeni TTK'ya Göre Kısmi Bölünme İşleminin KVK'ya Göre Kısmi Bölünme İşleminde Benzer ve Farklı Olduğu Yönler

Karşılaştırma Yönleri		Benzer	Farklı
Bölünen ve devralan şirketler	Bölünen ve devralan şirketlerin sayısı	x	
	Bölünen ve devralan şirketlerin faaliyetinin devamlılığı	x	
	Bölünen ve devralan şirketlerin türü		x
Bölünme usulleri	Bölünme usulleri	x	
Devredilecek malvarlığı ve borçlar	Devredilecek malvarlığı		x
	Devredilecek borçlar		x
	Devredilecek üretim ve hizmet işletmeleriyle ilgili nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devri	x	
	Malvarlığının hangi değerle devredileceği		x
Devralan şirket paylarının değişimi	Devralan şirket paylarının bölünen şirketin ortaklarına tahsis biçimi		x
	Pay değişim oranının hesaplanma biçimi	x	
	Denkleştirme ödemesi		x

5. 6102 Sayılı Yeni TTK'ya Göre Kısmi Bölünme İşleminin Muhasebeleştirilmesi

Kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi konusunda başta Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği olmak üzere Türk muhasebe uygulamalarına yön veren kanun, yönetmelik ve tebliğlerde doğrudan herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bilindiği gibi, 6102 sayılı Yeni TTK, işletmeleri 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) / Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'nin çevirisi niteliğinde olan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) hükümlerine uygun olarak finansal tablolarını düzenlemek zorunda bırakmaktadır. TMS / TFRS arasında şirket birleşmelerinin muhasebeleştirilmesini inceleyen bir standart (TFRS 3) bulunmakla birlikte bölünme işlemini ele alıp inceleyen standart yoktur. Ayrıca, Yeni TTK'da bölünme işleminin muhasebeleştirilmesiyle ilgili doğrudan herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır. Ancak, Yeni TTK'nın bölünmenin uygulanmasına ilişkin hükümler başlıklı kısmı madde 161, 162 ve 163'de bölünen ve devralan şirketlerin ne yapacakları konusunda açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamalar, bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi konusunda fikir vermektedir.

Bu çalışmada, kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi, Yeni TTK'da yer alan açıklamalar doğrultusunda bölünme işleminin amacı ve niteliği dikkate alınarak incelenmiştir. Yeni TTK'da malvarlığının bir veya birden fazla bölümünün mevcut veya yeni kurulacak şirket veya şirketlere hangi değerle devredileceği konusunda bir hüküm bulunmadığından bölünme işleminin muhasebeleştirilmesinde, cari değerlerin veya kayıtlı değerlerin kullanılmasına göre iki farklı yol söz konusu olmaktadır.

Birinci Yol

Bölünme İşleminin Muhasebeleştirilmesinde Cari Değerlerin Kullanılması: Kısmi bölünme yoluyla devrolunan varlıklar ve borçlar, kısmi bölünen ve devralan şirketler tarafından cari değerleri üzerinden muhasebeleştirilecektir. Bu muhasebeleştirme yolunun uygulamada örneğinin görülmesi pek mümkün olmayacaktır. Çünkü, bu yol, aşağıda açıklanan sebeplerden dolayı hem KVK'nın 19. maddesinde tanımlanan vergisiz bölünmenin koşuluna hem de bölünme işleminin amacı ve niteliğine uygun değildir.

Bölünme işleminde varlık ve borçların cari değerleri üzerinden devredilip bu değere göre muhasebeleştirilmesi, KVK'nın 19. maddesinde tanımlanan vergisiz bölünmenin koşuluna aykırıdır. KVK madde 19'a göre kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin bilançosunda yer alan taşınmazlar ile en az iki tam yıl süreyle elde tutulan iştirak hisseleri ya da üretim veya hizmet işletmelerinin bir veya birkaçı kayıtlı değerleri üzerinden devredilmek zorundadır. Ayrıca, KVGT Seri No: 1'e göre de, bölünen şirketin varlıklarının kayıtlı değerleri üzerinden devralan şirketlere aktarılması; devralan şirketlerin de bu varlıkları kayıtlı değerleriyle kendi kayıtlarına geçirmeleri gerekir. Aksi halde, bölünme sırasında kâr ortaya çıkacak ve bu kâr kurumlar vergisine tabi olacağı gibi diğer vergi istisnalarından da yararlanılamayacaktır.

Bölünme işleminde varlık ve borçların cari değerleri üzerinden devredilip bu değere göre muhasebeleştirilmesi yoluyla kâr ortaya çıkarılması ve bu kârın kurumlar vergisine tabi olması, bölünme işleminin amacına da uygun değildir. Çünkü, vergisiz bölünmeyle bölünme işlemi teşvik edilerek işletmelerin verimsiz alanlardan çıkmaları, işletme ölçeğinin gerektiği şekilde ayarlanması ve ihtisaslaşmanın gerçekleştirilmesi gibi amaçlara ulaşılmaya çalışılmaktadır. Aksi halde, şirketlerin satış yoluyla bölünmesi her zaman mümkün olmakta; bunun için ayrıca bir düzenlemeye de gerek bulunmamaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalara ilaveten, bölünme işleminin niteliği göz önüne alındığında şirketlerin bölünmesi durumunda ortada vergilendirmeyi gerektirecek herhangi bir durum olmadığı gibi bölünme işleminde gerçek anlamda işletmeden çekme veya satıştan da söz edilemez. Bölünme işleminde şirketler çoğalarak varlıklarını devam ettirmekte; ortakların varlıklarında ve şirketlerin faaliyetlerinde artma veya azalma olmamaktadır. Ayrıca, devralan şirketlerin payları bölünen şirketin ortaklarına verilmekte veya bölünen şirkette kalmakta; bölünen şirketin borçlarından birinci derecede devralan şirket, ikinci derecede ise bölünmeye katılan diğer şirketler müteselsilen sorumlu olmaktadır.

İkinci Yol:

Bölünme İşleminin Muhasebeleştirilmesinde Kayıtlı Değerlerin Kullanılması: Kısmi bölünme yoluyla devrolunan varlıklar ve borçlar, kısmi bölünen ve devralan şirketler tarafından kayıtlı değerleri üzerinden muhasebeleştirilecektir. Bu yol, hem KVK'nın 19. maddesinde tanımlanan vergisiz bölünmenin koşuluna hem de birinci yolda açıklanan sebeplerden dolayı bölünme işleminin amacı ve niteliğine daha uygundur.

Bu çalışmada ikinci yol benimsenmiştir. Kısmi bölünme yoluyla devrolunan varlıklar ve borçların kayıtlı değerleri üzerinden muhasebeleştirilmesi, devralan şirket veya şirketlerin hisselerinin mevcut ortaklara verilmesi ve yavru şirket kurma şeklindeki bölünmelerde kısmi bölünen şirket açısından farklılık arz etmektedir. Ayrıca, kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi, devralan şirketin mevcut veya yeni kurulan şirket veya şirketler olup olmasına göre de devralan şirketler açısından farklılık gösterecektir. Kısmi bölünme işleminde varlık ve borçların kayıtlı değerleri üzerinden devredilip bu değere göre muhasebeleştirilmesinin kısmi bölünen şirket ve devralan şirketler açısından nasıl olacağı, aşağıda verilen 2 çalışma örneği üzerinde incelenmiştir.

Çalışma Örneği 1: YZ AŞ, tam mükellef bir sermaye şirkettir. YZ AŞ'nin tarım ve hayvan yetiştiriciliği ve et entegre üretimi yapan iki işletmesi bulunmaktadır. YZ AŞ, et entegre üretim işletmesini bir bütün halinde yeni kurulacak Z AŞ'ye sermaye olarak koymak suretiyle kısmi bölünme yoluyla bölünmek istemektedir. Kurucu ortağı YZ AŞ olan Z AŞ, tek pay sahipli bir anonim şirket olacaktır. YZ AŞ ve Z AŞ'nin yönetim ve denetim kurulları aynı kişilerden oluşacaktır. YZ AŞ'nin genel kurulu tarafından onaylanan bölünme planı yönetim kurulu tarafından ticaret siciline tescil ettirilecektir. Ayrıca, Z AŞ'nin kuruluşunun tesciline ilaveten tek pay sahipli bir anonim şirket olduğu ve dolayısıyla tek pay sahibinin adı ve yerleşim yeri de ticaret siciline tescil ettirilecektir. Kısmi bölünme öncesi çıkarılan ara bilanço'ya göre YZ AŞ'nin bilanço kalemlerinin değerleri aşağıdaki gibidir.

YZ AŞ Bilanço Kalemleri (TL)	
Bankalar	200.000
Alıcılar	200.000
Alacak Senetleri	800.000
İlk Madde ve Malzeme	3.400.000
Mamuller	15.000.000
Canlı Varlıklar	200.000.000
Arazi ve Arsalar	20.000.000
Yer Altı ve Yerüstü Düzenleri	5.000.000
Binalar	62.000.000
Tesis, Makine ve Cihazlar	55.000.000
Taşıtlar	16.000.000
Demirbaşlar	2.000.000
Birikmiş Amortismanlar (-)	(91.400.000)
Varlıklar Toplamı	288.200.000
Banka Kredileri	22.000.000
Satıcılar	2.000.000
Borç Senetleri	6.500.000
Alınan Sipariş Avansları	500.000
Sermaye	250.000.000
Yasal Yedekler	6.620.000
Geçmiş Yıllar Karları	400.000
Dönem Net Karı	180.000
Kaynaklar Toplamı	288.200.000

YZ AŞ'nin ara bilançosunda yer alan alacak ve borçların tamamı kısa vadeli. Bölünen YZ AŞ'nin yönetim kurulu tarafından hazırlanan ve genel kurulca onaylanan bölünme planına göre bölünme işleminin muhasebeleştirilmesinde esas alınacak bilgiler şöyledir:

1.) YZ AŞ'nin ara bilançosunda yer alan, tutar ve nitelikleri aşağıda belirtilen varlıklar kısmi bölünme yoluyla Z AŞ'ye aynı sermaye olarak konulacaktır.

Varlıklar	Kayıtlı Değer (TL)	Birikmiş Amortismanlar (TL)	Net Kayıtlı Değer (TL)
Binalar	32.000.000	6.400.000	25.600.000
Tesis, Makine ve Cihazlar	40.000.000	24.000.000	16.000.000
Taşıtlar	10.000.000	6.000.000	4.000.000
Demirbaşlar	1.110.000	1.000.000	110.000
İlk Madde ve Malzeme	3.400.000		3.400.000
Mamuller	15.000.000		15.000.000

Bankalar	50.000		50.000
Alıcılar	100.000		100.000
Alacak Senetleri	350.000		350.000
Toplam	102.010.000	37.400.000	64.610.000

YZ AŞ'nin ara bilançosunda yer alan, tutar ve nitelikleri aşağıda belirtilen borçlar Z AŞ'ye devredilecektir.

Borçlar	Kayıtlı Değeri (TL)
Banka Kredileri	10.000.000
Satıcılar	500.000
Borç Senetleri	6.000.000
Alınan Sipariş Avansları	500.000
Toplam	17.000.000

2.) Z AŞ'nin sermayesi, YZ AŞ tarafından devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) kadar olacaktır.

3.) Z AŞ tarafından sermaye payı karşılığında 1 TL nominal değerli hisse senetleri çıkarılıp tamamı YZ AŞ'ye verilecektir.

4.) YZ AŞ, Z AŞ'den edineceği şirket hisselerini aktifinde tutacak olup ortaklara dağıtmayacaktır.

Çözüm

a) Z AŞ'nin Kayıtları: Kısmi bölünme halinde devralan şirketin yeni kurulan şirket ve şirketler olması durumunda, devralan şirket veya şirketlerin yeni şirketin kuruluş işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtları yapması gerekir. Çünkü, Yeni TTK madde 164'de bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına bu Kanun ile Kooperatifler Kanunu'nun kuruluşu ilişkin hükümlerinin uygulanacağı, ancak sermaye şirketlerinin kurulmasında kurucuların asgarî sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bölünen şirketin varlıklarının yeni şirketin kurulmasında aynı sermaye olarak konulması ve devralan şirket hisselerinin tamamının bölünen şirkette kalması veya hisselerin tamamının bölünen şirketin ortaklarına mevcut payları oranında verilmesi durumunda, pay değişim oranının hesaplanmasına ve şirketlerin ya da devrolunan varlık ve borçların cari değerinin tespitine gerek yoktur (Şeker, 2007b). Bu durumda, sadece yeni kurulacak şirketin sermaye tutarının belirlenebilmesi için bölünen şirket tarafından devrolunan varlıkların net kayıtlı değerinin (devrolunan net değer) hesaplanması gerekir.

Yeni kurulan Z AŞ'nin sermaye tutarı, kısmi bölünen YZ AŞ'den devrolunan varlıkların net kayıtlı değerine (devrolunan net değere) göre belirlenecek olup YZ AŞ'den devrolunan varlıklar ve borçlar kayıtlı yani bilanço değerleri üzerinden muhasebeleştirilecektir. YZ AŞ'nin varlıkları Z AŞ'ye kayıtlı değerleri üzerinden sermaye olarak konulmakta, Z AŞ'nin çıkaracağı hisselerin tamamı YZ AŞ'de kalmakta ve YZ AŞ'nin ortaklarının mevcut paylarında herhangi bir değişiklik olmamaktadır. Dolayısıyla, bu durumda, devrolunan üretim işletmesinin cari değeri tespit edilmeyecek ve payların değişim oranı hesaplanmayacaktır. Sadece YZ AŞ'den devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) hesaplanarak Z AŞ'nin sermaye tutarının belirlenmesi gerekir. YZ AŞ'den Z AŞ'ye devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) aşağıdaki gibi hesaplanır.

$$\begin{aligned} \text{Devrolunan Varlıkların Net Kayıtlı Değeri (Devrolunan Net Değer)} &= \text{Devrolunan} \\ &\text{Varlıkların Kayıtlı Değeri} - (\text{Devrolunan Varlıkların Birikmiş} \\ &\text{Amortismanları} + \text{Devrolunan Borçların Kayıtlı Değeri}) \\ &= 102.010.000 \text{ TL} - (37.400.000 \text{ TL} + 17.000.000 \text{ TL}) \\ &= 47.610.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Yeni kurulan Z AŞ'nin sermayesi, YZ AŞ'den devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) 47.610.000 TL kadar olacaktır. 1 TL nominal değerli 47.610.000 adet hisse senedi çıkarılıp YZ AŞ'ye verilecektir. Dolayısıyla, yeni kurulan Z AŞ, YZ AŞ'den devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) 47.610.000 TL'lik sermaye taahhüdü ve sermaye taahhüdünün yerine getirilmesi kayıtları yapacaktır. Z AŞ'nin yapması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir:

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.	47.610.000	
500 SERMAYE HS.		47.610.000
YZ AŞ Hs. 47.610.000		
YZ AŞ'nin devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) kadar sermaye taahhüdünde bulunması		
102 BANKALAR HS.	50.000	
120 ALICILAR HS.	100.000	
121 ALACAK SENETLERİ HS.	350.000	
150 İLK MADDE VE MALZEME HS.	3.400.000	
152 MAMULLER HS.	15.000.000	
252 BİNALAR HS.	32.000.000	
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HS.	40.000.000	
254 TAŞITLAR HS.	10.000.000	
255 DEMİRBAŞLAR HS.	1.110.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.		47.610.000
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) HS.		37.400.000
300 BANKA KREDİLERİ HS.		10.000.000
320 SATICILAR HS.		500.000
321 BORÇ SENETLERİ HS.		6.000.000
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.		500.000
Sermaye taahhüdü karşılığında YZ AŞ'nin varlıklar ve borçlarının kayıtlı değerleriyle devralınması		

b) YZ AŞ'nin Kayıtları: Kısmi bölünme işlemi yavru şirket kurma şeklinde gerçekleştiğinde, bölünme işlemi sonrasında bölünen şirketin özkaynaklarında herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Bölünmeye konu varlık ve borç kalemleri, bölünen şirketin bilanço kalemleri arasından çıkarılacak; bunun karşılığında ise devralan şirketten alınan hisselerin tutarı duruma göre iştirakler veya bağlı ortaklıklar kalemine alınacaktır. Bu nedenle, bölünen şirket tarafından yavru şirket edinimine ilişkin kayıtların yapılması gerekir. Yeni TTK'da yavru şirket kurma şeklindeki kısmi bölünme işleminde bölünen şirketin ne yapacağı konusunda bir hüküm bulunmamaktadır.

Kısmi bölünen YZ AŞ, bağlı ortaklık edinimine ilişkin yapılması gereken kayıtları yapacaktır. Çünkü, YZ AŞ, yeni kurulan Z AŞ'ye kısmi olarak yavru şirket kurma şeklinde bölünmekte ve Z AŞ'nin %100'ne sahip olmaktadır. Z AŞ'nin kayıtları kısmında hesaplandığı gibi YZ AŞ'nin Z AŞ'deki sermaye payı, devrolunan varlıkların

net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) 47.610.00 TL kadar olacaktır. YZ AŞ'nin yapması gereken kayıtlar aşağıdaki gibidir.

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HS.	47.610.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) HS.	37.400.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS.	10.000.000	
320 SATICILAR HS.	500.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS.	6.000.000	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS.	500.000	
102 BANKALAR HS.		50.000
120 ALICILAR HS.		150.000
121 ALACAK SENETLERİ HS.		350.000
150 İLK MADDE VE MALZEME HS.		3.400.000
152 MAMULLER HS.		15.000.000
252 BİNALAR HS.		32.000.000
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HS.		40.000.000
254 TAŞITLAR HS.		10.000.000
255 DEMİRBAŞLAR HS.		1.110.000

Z AŞ'ye devrolunan varlık ve borçlar ile devrolunan varlıkların net kayıtlı değerine (devrolunan net değere) karşılık edinilen iştirak hisseleri

Çalışma Örneği 2: ABC AŞ, tam mükellef bir sermaye şirketi olup her türlü dayanıklı veya dayanıksız gıda ve ihtiyaç maddelerinin dağıtımını, satışı ve pazarlamasını yapmaktadır. ABC AŞ, aktifine kayıtlı bulunan sermaye payının %30'na sahip olduğu dondurulmuş ve konserve gıda üretimi ve satışı yapan X AŞ'nin 1 TL nominal değerli 45.000.000 adet hissesini dondurulmuş ve konserve gıda üretimi ve satışı yapan Y AŞ'ye devretmek suretiyle kısmi bölünme yoluyla bölünmek istemektedir. Devralan Y AŞ'nin çıkaracağı hisselerin tamamının bölünen ABC AŞ'nin ortaklarına verilmesi planlanmaktadır. ABC AŞ'nin genel kurulu tarafından onaylanan bölünme sözleşmesi ile bölünen ABC AŞ'nin sermayesinin azaltılması ve devralan Y AŞ'nin sermayesinin artırılmasına ilişkin esas sözleşme değişikliği ticaret siciline tescil ettirilecektir. Kısmi bölünme öncesi çıkarılan ara bilançoya göre ABC AŞ ve Y AŞ'nin bilanço kalemlerinin değerleri aşağıdaki gibidir.

Bilanço Kalemleri	ABC AŞ (TL)	Y AŞ (TL)
Bankalar	600.000	800.000
Hisse Senetleri	100.000	200.000
Alıcılar	500.000	-
Alacak Senetleri	3.400.000	5.000.000
İlk madde ve Malzeme	-	4.500.000
Ticari Mallar	11.000.000	-
Mamuller	-	10.000.000
İştirakler	45.000.000	100.000.000
İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)	(2.000.000)	-
Binalar	20.000.000	60.000.000
Taşıtlar	6.000.000	5.000.000
Birikmiş Amortismanlar (-)	(4.600.000)	(12.500.000)
Varlıklar Toplamı	80.000.000	173.000.000
Banka Kredileri	3.350.000	2.000.000
Satıcılar	200.000	300.000
Borç Senetleri	650.000	1.700.000
Sermaye	73.600.000	162.000.000

Yasal Yedekler	2.500.000	6.600.000
Dönem Net Karı (Zararı)	(300.000)	400.000
Kaynaklar Toplamı	80.000.000	173.000.000

ABC AŞ'nin ara bilançosunda yer alan alacak ve borçların tamamı kısa vadeli. Bölünen ABC AŞ ve devralan Y AŞ'nin yönetim kurulu tarafından hazırlanan ve genel kurulca onaylanan bölünme sözleşmesine göre bölünme işleminin muhasebeleştirilmesinde esas alınacak bilgiler şöyledir:

1) Kısmi bölünme öncesi çıkarılan ara bilançoya göre ABC AŞ'nin kısmi bölünmeye konu olan ve dolayısıyla Y AŞ'ye devredilecek iştiraklerinin kayıtlı değeri 45.000.000 TL, iştiraklere sermaye taahhütlerinden borçlar ise 2.000.000 TL'dir.

2) Yapılan değerlendirme sonucunda ABC AŞ'nin iştiraklerinin cari değeri 120.000.000 TL, Y AŞ'nin cari değeri ise 360.000.000 TL olarak hesaplanmıştır.

3) ABC AŞ ve Y AŞ ortakları arasında payların değişim oranı cari değer yöntemine göre hesaplanmaktadır.

4) Y AŞ'nin ödenmiş sermayesi 1 TL nominal değerli 162.000.000 adet hisseden oluşmaktadır. Y AŞ, ABC AŞ'den devraldığı iştirak ortaklığı karşılığında sermaye artırımına gidecek olup Y AŞ'nin çıkaracağı hisse senetlerinin nominal değeri 1 TL olacaktır.

5) ABC AŞ'nin ortakları 5 gerçek kişiden oluşmaktadır. Ortakların sermaye payları eşit olup ABC AŞ'nin ödenmiş sermayesi 1 TL nominal değerli 73.600.000 adet hisseden oluşmaktadır. ABC AŞ, Y AŞ'den alınan hisseleri ortaklarına mevcut payları oranında dağıtacaktır.

Çözüm

a) Y AŞ'nin Kayıtları: Kısmi bölünme işleminde devralan şirket önceden mevcut olan şirket veya şirketler ise, devralan şirketlerin devraldığı malvarlığı karşılığında dış kaynaklardan sermaye artırımını ve buna ilişkin muhasebe kayıtları yapması gerekir. Çünkü, Yeni TTK madde 161 ve madde 140 uyarınca devralan şirketin ortaklık haklarının, bölünen şirket tarafından kazanılabilmesi için sermaye, yeni pay çıkarılması yoluyla artırılmalı ve bu paylar bölünen şirketin ortaklarına dağıtılmalıdır.

Devralan şirket tarafından artırılacak sermaye tutarının hesaplanması konusunda KVK'ya göre kısmi bölünme işleminde olduğu gibi iki farklı uygulama söz konusu olacaktır (Bkz. Öcal, 2009; Şeker, 2007a). Çünkü, Yeni TTK'da şirket paylarının ve haklarının korunmasından bahsedilmekle birlikte artırılacak sermaye tutarının nasıl hesaplanacağı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Artırılacak sermayenin hesaplanmasıyla ilgili ortaya çıkabilecek birinci uygulama, artırılacak sermaye tutarının devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) kadar olması gerektiğidir. İkinci uygulama ise, artırılacak sermaye tutarının cari değer yöntemine göre belirlenecek değişim oranının gerektirdiği tutarda olmasıdır. Her iki uygulamaya göre, önceden mevcut olan Y AŞ'nin artıracağı sermayenin hesaplanması ve dolayısıyla Y AŞ'nin yapacağı muhasebe kayıtları aşağıda anlatıldığı gibi olacaktır.

Birinci Uygulama

Artırılacak Sermaye Tutarının Devralınan Varlıkların Net Kayıtlı Değeri (Devralınan Net Değer) Kadar Olması: Bu uygulamaya göre, devralan şirket devraldıkları varlıkları ve borçları kayıtlı değerleri üzerinden muhasebeleştirip sermaye artırımını da devralınan varlıkların net kayıtlı değerine (devralınan net değere) göre yapacaktır. Ayrıca, bölünen ve devralan şirket ortakları arasında payların değişim oranı, devralan şirketin cari değeri ve bölünen şirketten devralınan üretim veya hizmet işletmesinin cari değeri ya da devralınan varlıkların net cari değeri (devralınan net cari değer) esas alınarak hesaplanacaktır. Bu nedenle, sırayla Y AŞ'nin ABC AŞ'den devraldığı varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değeri), Y AŞ'nin yapacağı sermaye artırımını, ABC AŞ ve Y AŞ ortakları arasında payların değişim oranı ile ABC AŞ ve Y AŞ ortaklarının Y AŞ'deki yeni sermaye paylarının belirlenmesi gerekir.

ABC AŞ'den Y AŞ'ye devrolunan, diğer bir ifadeyle Y AŞ'nin ABC AŞ'den devraldığı varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) aşağıdaki gibi hesaplanır.

$$\begin{aligned} \text{Devralınan Varlıkların Net Kayıtlı Değeri (Devralınan Net Değer)} &= \text{Devralınan} \\ &\quad \text{Varlıkların Kayıtlı Değeri} - (\text{Devralınan İştiraklere Sermaye} \\ &\quad \text{Taahhütlerinden Borçlar} + \text{Devralınan Borçların Kayıtlı Değeri}) \\ &= 45.000.000 \text{ TL} - (2.000.000 \text{ TL} + 0) \\ &= 43.000.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Y AŞ, ABC AŞ'den devraldığı varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) 43.000.000 TL kadar sermaye artırımını yapacaktır. Bu amaçla, nominal değeri 1 TL olan 43.000.000 adet hisse senedi çıkaracak olup devralma sonrası nominal sermayesi 205.000.000 TL (43.000.000 TL + 162.000.000 TL) olacaktır. Payların değişim oranı ise cari değer yöntemine göre şöyle hesaplanır:

$$\begin{aligned} \text{Pay Değişim Oranı} &= \text{Devralan Şirketin Cari Değeri} / [\text{Devralan Şirketin Cari Değeri} + \\ &\quad \text{Devralınan Varlıkların Net Cari Değeri (Devralınan Net Cari} \\ &\quad \text{Değer)}] \\ &= 360.000.000 \text{ TL} / (360.000.000 \text{ TL} + 120.000.000 \text{ TL}) \\ &= 360.000.000 \text{ TL} / 480.000.000 \text{ TL} \\ &= 0,75 \end{aligned}$$

Pay değişim oranına göre Y AŞ'nin eski ortaklarının yeni duruma göre sermaye payları %75, ABC AŞ'nin ortaklarının Y AŞ'deki sermaye payları ise %25 (1 - %75) olacaktır. Kısmi bölünme sonrası devralan Y AŞ ve bölünen ABC AŞ'nin ortaklarına ait Y AŞ'deki sermaye payları aşağıdaki gibi olacaktır.

Sermaye Payı

Y AŞ Ortakları	205.000.000 TL x 0,75 = 153.750.000 TL
ABC AŞ Ortakları	205.000.000 TL x 0,25 = 51.250.000 TL

Sermaye payları dağılımına göre Y AŞ'nin yeni ortakları olan ABC AŞ'nin ortakları, devrolunan ve net kayıtlı değeri 43.000.000 TL olan iştirak ortaklığı

karşılığında Y AŞ'nin nominal değeri 1 TL olan 51.250.000 adet hisse senedine sahip olacaktır. Bunu gerçekleştirmek için Y AŞ'nin, yeni ortakları olan bölünen ABC AŞ'nin ortaklarına 43.000.000 TL nominal sermaye artışı karşılığında çıkarıp verdiği 43.000.000 adet hisse senedine ilaveten 8.250.000 adet hisse senedi daha vermesi gerekir. Bu amaçla, Y AŞ'nin, 8.250.000 TL nominal sermayeye tekabül eden 8.250.000 adet hisse senedini mevcut ortaklarından hisseleri oranında alarak yeni ortakları olan bölünen ABC AŞ'nin ortaklarına vermesi gerekecektir. Tersi durumda yani Y AŞ'nin yeni ortakları olan ABC AŞ'nin ortaklarına devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) 43.000.000 TL'lik sermaye artırımını karşılığında çıkaracağı nominal değeri 1 TL olan 43.000.000 adet hisse senedinden daha az hisse senedi vermesi durumunda, verilen hisse senetlerinden artı kalan kısım Y AŞ'nin mevcut ortakları arasında hisseleri oranında dağıtılacaktır. Y AŞ'nin yapması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.	43.000.000	
500 SERMAYE HS.		43.000.000
ABC AŞ Ortakları Hs. 43.000.000		
ABC AŞ'nin devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) kadar sermaye taahhüdü karşılığında sermaye artırımını yapılması		
242 İŞTİRAKLER HS.	45.000.000	
243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-) HS.		2.000.000
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.		43.000.000
Sermaye taahhüdü karşılığında ABC AŞ'nin iştirak ortaklığı ve iştiraklere sermaye taahhüt borçlarının kayıtlı değeriyle devralınması		

İkinci Uygulama

Artırılacak Sermaye Tutarının Cari Değer Yöntemine Göre Belirlenecek Değişim Oranının Gerekçirdiği Tutarda Olması: Bu uygulamaya göre, devralan şirket devraldıkları varlıkları ve borçları kayıtlı değerleri üzerinden muhasebeleştirilecektir. Ancak, devralan şirketin artıracığı sermaye tutarı, cari değer yöntemine göre belirlenecek değişim oranının gerekçirdiği tutarda olacaktır. Bu durumda, artırılacak sermaye tutarı ile devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) arasında fark ortaya çıkabilir. Devralan şirketin hisse başına cari değerinin devralınan üretim veya hizmet işletmesinin hisse başına cari değerinden yüksek olması halinde, devralan şirket lehine bir durum söz konusu olup olumlu fark ortaya çıkacaktır. Bu fark, hisse senedi ihraç primi (emiyon primi) gibi değerlendirilip devralan şirketin bilançosunun pasifinde sermaye yedekleri arasında "olumlu bölünme primi" olarak sunulacak şekilde muhasebeleştirilebilir. Aksi halde, devralan şirket aleyhine bir durum söz konusu olup olumsuz fark ortaya çıkacaktır. Bu olumsuz fark da, devralan şirketin net değer esasına göre düzenlenmiş bilançosunun pasifinde sermaye yedekleri arasında bu yedeklerden indirim şeklinde ve brüt değer esasına göre düzenlenmiş bilançosunun ise aktifinde "olumsuz bölünme primi" olarak sunulacak şekilde muhasebeleştirilebilir. Söz konusu farkın, KVK açısından kısmi bölünmeyi inceleyen Hızır Tarakçı devralan şirketin bilançosunun pasifinde "bölünme primi", A. Haydar Yıldırım ve Olcay Kolotoğlu ise "düzenleyici hesap" adı altında gösterilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler (Şeker, 2007b). Söz konusu olumlu veya olumsuz fark, kar veya zarar olmayıp devralınan üretim veya hizmet işletmesinin cari değerinin ya da devralınan

varlıklarının net cari değerinin (devralınan net cari değer) devralan şirketin cari değerinden farklı olması ve pay değişim oranının bu değerlerin esas alındığı cari değer yöntemine göre belirlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Y AŞ'nin artıracığı sermaye tutarını hesaplayabilmek için öncelikle payların değişim oranı ve devralma sonrası ulaşılabilecek sermaye tutarının hesaplanması gerekir. Bu uygulamada da, pay değişim oranı birinci uygulamada olduğu gibi hesaplanır. Y AŞ'nin hisse senedi çıkararak ulaşacağı sermaye tutarı ise, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: I, No: 31 "Birleşme İşlemine İlişkin Esaslar Tebliği" madde 17'deki ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde ulaşılabilecek sermaye tutarının hesaplanmasıyla ilgili formül kullanılarak aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

$$\begin{aligned} \text{Ulaşılabilecek Sermaye} &= \text{Devralan Şirketin Nominal Sermayesi} / \text{Pay Değişim Oranı} \\ &= 162.000.000 \text{ TL} / 0,75 \\ &= 216.000.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Y AŞ'nin artıracığı sermaye tutarı da şöyle hesaplanır:

$$\begin{aligned} \text{Artırılacak Sermaye} &= \text{Ulaşılabilecek Sermaye} - \text{Devralan Şirketin Nominal Sermayesi} \\ &= 216.000.000 \text{ TL} - 162.000.000 \text{ TL} \\ &= 54.000.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

Kısmi bölünme sonrası Y AŞ ve ABC AŞ'nin ortaklarına ait Y AŞ'deki sermaye payları aşağıdaki gibi olacaktır.

Sermaye Payı

Y AŞ Ortakları	216.000.000 TL x 0,75 = 162.000.000 TL
ABC AŞ Ortakları	216.000.000 TL x 0,25 = 54.000.000 TL

Yukarıdaki bilgilere göre Y AŞ, eski hisse senetlerinin nominal değeri 1 TL'den yeni ortakları olan ABC AŞ'nin ortaklarına verilmek üzere 54.000.000 TL'lik yeni hisse senetleri çıkaracaktır. Artırılacak sermaye tutarı ile devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) arasındaki 11.000.000 TL'lik (54.000.000 TL – 43.000.000 TL) fark, Y AŞ'nin net değer esasına göre düzenlenmiş bilançosunun pasifinde pasif düzenleyici bir hesap olarak sermaye yedekleri arasında "olumsuz bölünme primi" adı altında sunulacaktır. Y AŞ'nin yapması gereken muhasebe kayıtları şöyle olacaktır:

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.	54.000.000	
500 SERMAYE HS.		54.000.000
ABC AŞ Ortakları Hs. 54.000.000		
ABC AŞ'nin (ortaklarının) devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) 43.000.000 TL sermaye taahhüdü karşılığında 54.000.000 TL'lik sermaye artırımı yapılması		
243 İŞTİRAKLER HS.	45.000.000	
526 ÖLÜMSUZ BÖLÜNME PRİMİ (-) HS.	11.000.000	
243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-) HS.		2.000.000
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) HS.		54.000.000
Sermaye taahhüdü karşılığında ABC AŞ'nin iştirak ortaklığı ve iştiraklere sermaye taahhüt borçlarının kayıtlı değeriyle devralınması		

Birinci ve İkinci Uygulamanın Karşılaştırılması: Yukarıda bahsedilen her iki uygulamaya göre yapılan sermaye artırımının sonuçları arasında hiçbir fark yoktur. Bu nedenle, her ikisine göre de sermaye artışı yapılabilir. Her iki uygulamada da, artırılan sermaye tutarı devralınan varlıkların net kayıtlı değerine (devralınan net değere) göre hesaplanmakta olup devralınan varlıkların cari değeri üzerinden sermaye artışı söz konusu değildir. Ayrıca, kısmi bölünme öncesi ve sonrası her iki şirketin ortaklarının cari değerlere göre sermaye payları her iki uygulamada da aynıdır. Bu durum basit bir şekilde şöyle açıklanabilir: Her iki uygulamada da, kısmi bölünme sonrasında devralan Y AŞ'nin eski ortaklarının Y AŞ'nin cari değerine göre sermaye payları 360.000.000 TL ($480.000.000 \text{ TL} \times 0,75$) ve bölünen ABC AŞ'nin ortaklarının sermaye payları ise 120.000.000 TL ($480.000.000 \text{ TL} \times 0,25$) olmaktadır. Bu durum, birinci uygulamada, ABC AŞ ortaklarına devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) 43.000.000 TL kadar artırılan sermaye karşılığında çıkarılan 43.000.000 adet hisse senedinden 8.250.000 adet daha fazla hisse senedi verilerek başarılmıştır. İkinci uygulamada ise, ABC AŞ ortaklarına devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) 43.000.000 TL'den daha yüksek değerde yani 54.000.000 TL'lik sermaye payı verilerek ve bu tutar kadar sermaye artırımı yapılarak gerçekleştirilmiştir.

b) ABC AŞ'nin Kayıtları: Kısmi bölünme işlemi hisselerin mevcut ortaklara verilmesi şeklinde gerçekleştiğinde, bölünme işlemi sonrasında bölünen şirketin özkaynaklarında azalış olacaktır. Çünkü, bölünmeye konu varlık ve borç kalemleri, bölünen şirketin bilanço kalemleri arasından çıkarılmakta ve bunun karşılığında devralan şirketten alınan hisseler ortaklar arasında dağıtılmaktadır. Bu nedenle, bölünen şirket tarafından sermaye azaltımı ve buna ilişkin kayıtların yapılması gerekir. Ancak, çoğu kısmi bölünmelerde bölünen şirketin sermaye azaltımına gitmesi özellikle yeterli miktarda "serbestçe tasarruf edebileceği özkaynağı" yoksa zorunlu olacaktır. O halde, elde yeterli miktarda serbestçe kullanılabilen özkaynaklar varsa, aktifteki azalma öncelikle bu serbestçe kullanılabilen sermayenin azaltılması söz konusu olacaktır. Yeni TTK madde 162'de bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılmasından bahsedilmektedir. Ancak, istisna olarak kanun, bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması halinde, sermayenin azaltılmasına ilişkin TTK madde 473, 474 ve 592 hükümlerinin uygulanmayacağını açıkça hükme bağlamaktadır (Pulaşlı, 2012: 158).

ABC AŞ'nin mevcut Y AŞ'ye kısmi bölünme işlemi sonucunda Y AŞ'den alınan hisseler, ABC AŞ'de kalmayıp ABC AŞ'nin ortakları arasında sermaye payları ile orantılı olarak dağıtılacaktır. Serbestçe kullanabileceği özkaynağı olmadığı için ABC AŞ, sermaye azaltımı ve buna ilişkin yapılması gereken kayıtları yapacaktır. ABC AŞ'nin yapacağı sermaye azaltımı, devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) 43.000.000 TL kadar olacaktır. ABC AŞ'nin yapması gereken kayıtlar aşağıdaki gibidir.

500 SERMAYE HS.	43.000.000	
331 ORTAKLARA BORÇLAR HS.		43.000.000
Y AŞ'ye devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) kadar sermaye azaltımı yapılması		
243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-) HS.	2.000.000	
134 DEVRALANDAN ALACAKLAR HS.	43.000.000	
Y AŞ'den Alacaklar Hs. 43.000.000		
242 İŞTİRAKLER HS.		45.000.000
Y AŞ'ye devrolunan iştirakler ve sermaye taahhüt borçları		
331 ORTAKLARA BORÇLAR HS.	43.000.000	
134 DEVRALANDAN ALACAKLAR HS.		43.000.000
Y AŞ'den Alacaklar Hs. 43.000.000		
Y AŞ hisselerinin ortaklara verilmesi		

6. 6102 Sayılı Yeni TTK'ya Göre Kısmi Bölünme İşleminin Muhasebeleştirilmesi İle İlgili Özellikli Durumlar

Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi muhasebeleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken bazı özellikli durumlar söz konusudur. Bu özellikli durumlar aşağıda özetlenmiştir.

1) Kısmi bölünmeye konu olan varlıklarla birlikte bunlara bağlı borçların da devredilmesi sonucu devrolunan varlıkların net cari değeri (devrolunan net cari değer) pozitif olmakla birlikte net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) sıfır veya negatif olabilir. Bu durumda, KVG'T Seri No: 1'de de belirtildiği gibi devrolunan varlıklar ve borçlar kayıtlı değerleri üzerinden devredilecek; ancak devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) karşılığında alınan iştirak hisselerinin bölünen şirketin bilançosunda iz bedeliyle takip edilmesi gerekecektir. Diğer taraftan, negatif farkın bölünen şirket tarafından bilançonun pasifinde, devralan şirket tarafından ise bilançonun aktifinde geçici bir hesapta izlenmesi gerekmektedir. Bölünen şirket tarafından kayıtlarda iz bedeliyle takip edilen iştirak hisselerinin elden çıkartılması veya devralan şirket hisselerinin bölünen şirketin mevcut ortaklarına verilmesi halinde ise, bu geçici hesap kapatılarak dönem kar veya zararı hesabına aktarılacak üzere ortaklıklardaki yatırımlar satış karları hesabı gibi bir gelir hesabına alınacaktır.

2) Kısmi bölünen şirketin devrolunan varlıklarının cari değeri kayıtlı değerinden daha az olabilir. Bu gibi durumlarda, varlıklardaki değer düşüklüğü hesaplanmalı ve bu değer düşüklüğü duruma göre stok değer düşüklüğü karşılığı ve şüpheli alacak karşılığı

gibi düzenleyici hesaplara aktararak konulacak sermayenin kayıtlı değerinin altında kalmasının önüne geçilmelidir (Şeker, 2007b).

3) Kısmi bölünme işleminde devrolunan varlıklar ve borçlar bölünen şirket tarafından kayıtlı değerleri üzerinden devredildiğinde, KVK madde 19/4'de de belirtildiği gibi aktifi ve pasifi düzenleyici hesapların da ilgili olduğu aktif ve pasif hesapla birlikte devrolunması gerekir. Dolayısıyla, bu hesaplar, ilgili olduğu aktif ve pasif hesapla birlikte devralan şirketler tarafından muhasebeleştirilmelidir.

4) Kısmi bölünme işleminde devralınan amortisman tabi varlıklar, amortisman uygulamaları bakımından ilk iktisap olarak değerlendirilmemelidir. KVGİT Seri No: 1'e göre devralan şirkette, bölünme işlemi nedeniyle devralınan amortisman tabi varlıkların bakiye değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmaya devam edilecektir. Ancak, bölünmenin gerçekleştiği yıla özgü olmak ve amortismanın yıllık ayrılma özelliğini kaybetmemek üzere devrolunan amortisman tabi varlıklar için yıllık dönem itibarıyla ayrılacak amortismanın bölünen ve devralan şirketler tarafından kıst esasa göre ayrılması gerekir. Başka bir ifadeyle, bölünmenin ticaret siciline tescil edildiği tarihe kadar olan kıst döneme isabet eden amortisman bölünen şirketin kayıtlarına, yılın kalan dönemine ilişkin bakiye tutar ise devralan şirketlerin kayıtlarına gider olarak yansıtılmalıdır.

5) Kısmi bölünen şirketin aktifinde "190 Devreden KDV" hesabı bulunduğu takdirde, bu hesapta yer alan devrolunan varlıklara isabet eden indirilemeyen KDV devralan şirkete devredilerek bu şirket tarafından indirim konusu yapılabilecektir. Mevcut kayıtlardan devrolunan varlığa isabet eden indirilemeyen KDV'nin tespit edilebilmesi halinde bu tutar, tespit edilememesi halinde ise devrolunan varlıklarla bölünen şirkette kalan varlıkların birbirine oranı esas alınarak hesaplanan indirilemeyen KDV tutarı devralan şirkete devredilebilir (Şeker, 2007a).

6) Bölünen şirketin yapmış olduğu bölünmeye ilişkin giderler, KVK madde 8/1-c hükmünde sayılan giderlerden olup bölünen şirket tarafından gider yazılarak kazançtan indirilebilecektir. Devralan şirketlerin bölünme giderleri ise, kuruluş ve örgütlenme giderleri kapsamında değerlendirilecek ve KVK madde 8/1-b ve TTK madde 74/1 hükmü gereği kurum kazancından doğrudan gider yazılarak indirilebilecektir.

7. Sonuç

6102 sayılı Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırılması yapıldığında ve muhasebeleştirilmesi incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

1) Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırıldığında, benzer yönleri olduğu gibi farklı yönlerinin de bulunduğu görülmektedir. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi, KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile şu yönlerde benzerlik göstermektedir: Bölünen ve devralan şirketlerin sayısı, bölünen ve devralan şirketlerin faaliyetinin devamlılığı, bölünme usulleri, devredilecek üretim ve hizmet işletmeleriyle ilgili nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devri ve pay değişim oranının hesaplanması. Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işlemi, KVK'ya göre kısmi bölünme işleminden şu yönlerde ise farklılık göstermektedir: Bölünen ve devralan şirketlerin türü, devredilecek malvarlığı, devredilecek borçlar, malvarlığının

hangi değerle devredileceği, devralan şirket paylarının bölünen şirketin ortaklarına tahsis biçimi ve denkleştirme ödemesi.

2) Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminde devrolunan varlık ve borçlar, bölünen ve devralan şirketler tarafından cari değerleri ya da kayıtlı değerlerine göre muhasebeleştirilebilir. Ancak, varlık ve borçların kayıtlı değerlerine göre muhasebeleştirilmesi, hem KVK'nın 19. maddesinde tanımlanan vergisiz bölünmenin koşuluna hem de bölünme işleminin amacı ve niteliğine daha uygundur.

3) Kısmi bölünme işlemi yavru şirket kurma şeklinde gerçekleştiğinde, bölünen şirket tarafından yavru şirket edinimine ilişkin kayıtların yapılması gerekir. Kısmi bölünme işlemi hisselerin mevcut ortaklara verilmesi şeklinde gerçekleştiğinde ise, bölünme işlemi sonrasında bölünen şirketin özkaynaklarında azalış olacağından bölünen şirket tarafından sermaye azaltımı ve buna ilişkin kayıtların yapılması gerekir. Sermaye azaltımına, elde yeterli miktarda serbestçe kullanılabilen özkaynaklar olmadığı zaman başvurulabilecektir. Aksi halde, aktifteki azalma öncelikle bu serbestçe kullanılabilen özkaynaklardan karşılanabilecektir.

4) Kısmi bölünme işleminde devralan şirket yeni kurulan şirket veya şirketler olduğunda, devralan şirketlerin kuruluş işlemlerine ilişkin muhasebe kayıtları yapılması gerekir.

5) Kısmi bölünme işleminde devralan şirket önceden mevcut olan şirket veya şirketler ise, devralan şirketlerin devraldığı malvarlığı karşılığında dış kaynaklardan sermaye artırımı ve buna ilişkin muhasebe kayıtları yapılması gerekir. Devralan şirket tarafından artırılacak sermaye tutarının cari değer yöntemine göre belirlenecek değişim oranının gerektirdiği tutarda olması durumunda, artırılacak sermaye tutarı ile devralınan varlıkların net kayıtlı değeri (devralınan net değer) arasında devralan şirket açısından olumlu ya da olumsuz fark ortaya çıkabilir. Olumlu fark, hisse senedi ihraç primi gibi değerlendirilip devralan şirketin net değer esasına göre düzenlenmiş bilançosunun pasifinde sermaye yedekleri arasında "olumlu bölünme primi"; olumsuz fark ise, sermaye yedeklerinden indirim şeklinde "olumsuz bölünme primi" olarak sunulacak şekilde muhasebeleştirilebilir. Devralan şirketin brüt değer esasına göre bilanço düzenlemesi durumunda ise, "olumsuz bölünme primi" bilançonun aktifinde yer alacaktır.

6) Kısmi bölünme işleminde net cari değeri (devrolunan net cari değeri) pozitif, ancak net kayıtlı değeri (devrolunan net değeri) sıfır veya negatif olan devrolunan varlıkların net kayıtlı değeri (devrolunan net değer) karşılığında alınan iştirak hisselerinin, bölünen şirketin bilançosunda iz bedeli ile takip edilmesi ve negatif farkın bölünen şirket tarafından bilançonun pasifinde ve devralan şirket tarafından ise bilançonun aktifinde geçici bir hesapta izlenmesi gerekir. Kısmi bölünen şirketin devrolunan varlıklarının cari değeri kayıtlı değerinden daha az olduğu durumlarda, varlıklardaki değer düşüklüğü hesaplanmalı ve bu değer düşüklüğü ilgili düzenleyici hesaplara aktararak konulacak sermayenin kayıtlı değerinin altında kalmasının önüne geçilmelidir. Kısmi bölünme işleminde aktif ve pasif düzenleyici hesaplar, ilgili olduğu aktif ve pasif hesapla birlikte devralan şirketler tarafından muhasebeleştirilmelidir. Devralan şirkette devralınan amortisman tabii varlıkların bakiye değerleri üzerinden kalan amortisman süreleri dikkate alınarak amortisman ayrılmalıdır. Kısmi bölünen

şirket tarafından indirim konusu yapılamayan ve devrolunan varlıklara isabet eden KDV, devralan şirkette indirim konusu yapılabilir. Bölünen ve devralan şirketler, bölünmeye ilişkin giderleri doğrudan gider yazarak kurum kazancından indirebilirler.

Sonuç olarak, Türk muhasebe uygulamalarına yön veren kanun, yönetmelik, tebliğ ve standartlarda kısmi bölünme işleminin muhasebeleştirilmesi konusunda doğrudan herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte, TTK'da yer alan açıklamalar ve bölünme işleminin niteliği dikkate alınarak mevcut muhasebe sistemi içinde kısmi bölünme işlemleri muhasebeleştirilebilmektedir. Bu çalışmada, Yeni TTK'ya göre kısmi bölünme işleminin KVK'ya göre kısmi bölünme işlemi ile karşılaştırılması ve muhasebeleştirilmesi sermaye şirketleri açısından incelenmiş olup kooperatifler açısından da incelenebilir.

Kaynakça

- 5520 sayılı KVK. 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı *Resmi Gazete*.
- 6102 sayılı TTK Madde Gereçekleri. Erişim Tarihi: 23.12.2011, www.basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/.../madde%20gerekce.doc
- 6102 sayılı TTK. 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı *Resmi Gazete*.
- Akgün, F. (2001). *Şirket bölünmeleri*. (Yeterlilik etüdü), Sermaye Piyasası Kurulu. Ankara.
- Arslan, A. (2011). Şirket bölünmeleri açısından yeni Türk Ticaret Kanunu ile vergi mevzuatının karşılaştırılması. *Vergi Sorunları Dergisi*, 272, 141-148.
- Bostancı, M. A. (2007). *Anonim şirketlerin bölünmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Çitçi, R. G. (2008). *Halka açık anonim ortaklıklarda bölünme*. Yayımlanmamış Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Dede, B. (2006). *Sermaye şirketlerinde kısmi bölünme ve devir işlemleri ve muhasebeleştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Doğan, H. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) bölünme. Erişim Tarihi: 20.12.2011, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/hayrullah/008/>
- Doğrusöz, A. B. (2001). Türk vergi hukukunda şirket bölünmesi ve hisse değişimi (I-Tam bölünme). *Yaklaşım Dergisi*, 107, 38-49.
- Ersoy, A. (2003). Anonim ve limited şirketlerde kısmi bölünme ve bölünme işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 85-92.
- Kağıtçıoğlu, M. (2007). *Anonim şirketlerde kısmi bölünme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karahan, S. (2011). *Ticari işletme hukuku*. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile 6098 sayılı Borçlar Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre güncellenmiş 22. tıpkı bası. Konya: Mimoza yayınları 44, hukuk dizisi 21.

- Karakaş, İ. (2011). Şirket bölünmelerinin yeterlilik kriterlerine, yasaklılık durumuna ve sözleşmenin devrine etkisi. Erişim Tarihi: 20.12.2011, <http://www.isakarakas.com.tr/ihale-imar-islemleri/sirket-bolunmelerinin-yeterlilik-kriterlerine-yasaklilik-durumuna-ve-sozlesmenin-devrine-etkisi.html>
- Kavak, A. (2005). *Sermaye şirketlerinin tasfiye, birleşme, devir ve bölünme işlemleri*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Kayar, H. (2011). Yeni TTK'ya göre şirketlerin bölünmesi. Erişim Tarihi: 20.12.2011, <http://www.samden.com.tr/makale.php?id=165>
- Kökbudak, A. A. (2007). *Anonim şirketlerde bölünme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- KVGT Seri No: 1. 03.04.2007 tarih ve 26482 sayılı *Resmi Gazete*.
- Maliye Bakanlığı & Sanayi ve Ticaret Bakanlığı. Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ. 16.09.2003 tarih ve 25231 sayılı *Resmi Gazete*.
- Nazalı, E. (2008). *Anonim şirketlerde tasfiye, birleşme, devir, nev'i değiştirme, bölünme ve hisse değişimi: Kurumlar vergisi açısından bir yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öcal, E. (2009). Kısmi bölünmede devralan ortaklıkta sermaye artışı. *E-Yaklaşım*, 196, Erişim Tarihi: 02.03.2012, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/20090414301.htm>
- Pulaşlı, H. (2011). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre şirketler hukuku şerhi*. Cilt 1. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, H. (2012). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre yeni şirketler hukuku genel esaslar*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Sermaye Piyasası Kurulu 21.11.2003 tarih ve 60/1393 sayılı "Halka Açık Anonim Ortakların Bölünmelerinde Uyulacak Esaslar" başlıklı kararı, *2003/58 Sayılı Haftalık Bülten*.
- Sermaye Piyasası Kurulu Seri: I, No: 31 Birleşme İşlemine İlişkin Esaslar Tebliği. 14.07.2003 tarih ve 25168 sayılı *Resmi Gazete*.
- Seviğ, V. (2005, 03 Ekim). Vergi hukuku açısından kurumlarda bölünme. *Dünya Gazetesi*, Erişim Tarihi: 02.03.2012, http://www.mevzuatbankasi.com/portal/konuk_yazarlar/mevzuat.asp?kategori=10&id=853
- Sezgi, Ö. (2001). Bölünme, birleşme ve hisse devri işlemlerinde yapılan son düzenlemeler. *Vergi Dünyası*, 243, 85-95.
- Şeker, S. (2007a). Kısmi bölünmede doğrular ve yanlışlar-I. *Yaklaşım Dergisi*, 169, Erişim Tarihi: 02.03.2012, <http://www.kanitymm.com.tr/makale/2007-01%20YAKLASIM%20-%20KISMI%20BOLUNMEDE%20DOGRULAR%20VE%20YANLISLAR-I.pdf>

- Şeker, S. (2007b). Kısmi bölünmede doğrular ve yanlışlar-II. *Yaklaşım Dergisi*, 170, Erişim Tarihi: 02.03.2012, <http://kanitymm.com.tr/makale/2007-02%20YAKLASIM%20-%20KISMI%20BOLUNMEDE%20DOGRULAR%20VE%20YANLISLAR-II.pdf>
- Şimşek, E. E. (2006). *Kurumlarda devir ve bölünme işlemlerinin vergilendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekinalp, Ü. (2004). Bölünmenin bugünkü maddi hukuk cephesi. İçinde Ö. Seliçi, H. Hatemi, R. Serozan, H. Erman, A. Arpacı & B. İ. Engin (ed.) *Necip Kocayusufoğlu için armağan* (ss. 547-558). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S., & Ünsal, H. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliği'nde şirket bölünmeleri ve vergilendirme karşısındaki durumu. *Mali Çözüm Dergisi*, 72, 210-229.

